

مروری بر اسناد کلان کشور از منظر سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۴۵۳۴
آبان‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۲.....	۱. بررسی ارتباط سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری با اسناد کلان کشور
۱۶.....	۲. تلاش برای اجرایی شدن برخی سیاست‌ها و قوانین موجود
۱۷.....	۳. بازنگری برخی قوانین موجود
۱۷.....	۴. بازنگری برخی اولویت‌های پژوهشی و فناوری کشور
۱۸.....	۵. تنقیح و بهبود قوانین موجود
۱۸.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۹.....	منابع و مآخذ

مروری بر اسناد کلان کشور از منظر سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری

چکیده

سیاست‌های کلی علم و فناوری با هدف حرکت به سمت توسعه هدفمند علم و فناوری کشور، به‌عنوان راهبردی برای برنامه‌های توسعه بودجه‌های سالیانه و برنامه‌های دستگاه‌های مختلف کشور، تنظیم و ابلاغ شده است. توجه به اسناد کلان کشور که تاکنون به بحث توسعه علم و فناوری پرداخته‌اند و تطبیق آنها با سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری می‌تواند مسیر توسعه علم و فناوری را که براساس سیاست‌ها، قوانین، مقررات و برنامه‌های قبلی شکل گرفته‌اند اصلاح یا تقویت کند و به شفاف‌سازی و ارتقای کیفیت برنامه‌ریزی‌های دستگاه‌های اجرایی بیانجامد. بررسی‌ها نشان می‌دهند که ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری با هدف تقویت خط‌مشی نظام در این حوزه و تأکید بر اجرایی شدن سیاست‌ها و قوانین موجود، رسیدن به جایگاه مطلوب کشور در حوزه علم و فناوری را هدف گرفته است. تأکید بر اجرای سیاست‌ها و قوانین بالادستی پیشین، مانند افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم دولت در پژوهش و فناوری و فراهم کردن شرایط لازم برای افزایش سهم بخش خصوصی در تأمین مالی و انجام تحقیق و توسعه با هدف ارتقای شاخص شدت تحقیق و توسعه همچنین بهبود و تنقیح قوانین در برخی حوزه‌ها - به‌عنوان مثال حوزه فناوری اطلاعات - ازجمله اقدامات مهم برای اجرایی شدن سیاست‌های کلی علم و فناوری است.

مقدمه

سیاست‌های کلی علم و فناوری در تاریخ ۱۳۹۳/۶/۲۹ با هدف تقویت و تشویق فضای علمی و فناوری کشور و حرکت به سمت تجاری‌سازی و تولید ثروت از دانش، توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است. این سیاست‌ها که در ۶ بخش کلی، ۳۵ بند مختلف را در حوزه‌های مربوط به علم، فناوری و اقتصاد و فرهنگ دانش‌بنیان شرح داده‌اند مبنای حرکت به سمت توسعه متوازن فعالیت‌های تحقیقاتی و فناوریانه در کشور محسوب می‌شوند.

مطالعه اسناد کلان و سیاست‌ها و قوانین موجود در حوزه علم و فناوری و تطبیق آن با سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری می‌تواند در شفاف‌سازی اقداماتی که باید در حوزه‌های مختلف تدوین، بازنگری یا تأکید شوند بسیار مؤثر باشد.

از این رو، گزارش حاضر به بررسی مفاد سیاست‌های کلی علم و فناوری و تطبیق اسناد کلان کشور با احکام و بندهای سیاست‌های کلی علم و فناوری می‌پردازد. خروجی این کار می‌تواند اصلاح یا توصیه برای تقویت یا اجرای سیاست‌های مندرج در سیاست‌ها و برنامه‌های قبلی باشد، به‌طوری که با سیاست ابلاغی مقام معظم رهبری هماهنگ و هم‌جهت باشند.

۱. بررسی ارتباط سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری با اسناد کلان کشور

در این بخش، مهمترین اسناد کلان کشور شامل سیاست‌های کلی نظام در بخش‌های مختلف، سیاست‌های کلی برنامه پنجم، نقشه جامع علمی کشور و قانون برنامه پنجم توسعه، به‌منظور تطبیق با هر یک از بندها و مواد سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری مورد بررسی قرار گرفته، موارد مرتبط استخراج و در جدول ذیل ارائه شده‌اند.

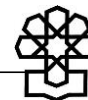
این جدول نشان می‌دهد که احکام و بندهای سیاست‌های کلی علم و فناوری، پیش از این در دیگر سیاست‌های کلی نظام و اسناد کلان نیز مدنظر قرار گرفته بودند و ابلاغ آن به صورت سیاست‌های کلی تأکید مجددی بر خط‌مشی نظام در حوزه علم و فناوری و اجرایی شدن سیاست‌های موجود است.

جدول ارتباط اسناد بالادستی کشور با احکام سیاست‌های کلی علم و فناوری (نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری)

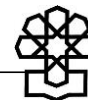
حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
۱. جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان	۱-۱. تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه‌پردازی	سیاست‌های کلی امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات (افتا) ابلاغی مقام معظم رهبری در ۱۳۸۹	۳. ارتقای سطح دانش و ظرفیت‌های علمی، پژوهشی، آموزشی و صنعتی کشور برای تولید علم و فناوری مربوط به امنیت فضای اطلاعاتی و ارتباطی (افتا)
	۲-۱. ارتقای جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام.	سند چشم‌انداز سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه امور علمی و فناوری	دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی
	۳-۱. توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی.	سیاست‌های انرژی ابلاغی ۱۳۷۷	۱. دستیابی به جایگاه اول علم و فناوری در جهان اسلام و احراز جایگاه برجسته علمی و الهام‌بخشی در جهان؛
	۴-۱. تحول و ارتقای علوم انسانی به‌ویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، بازنگری در متون، برنامه‌ها و روش‌های آموزشی و ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی.	نقشه جامع علمی کشور- اهداف کلان	۹. تحول و ارتقای علوم انسانی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی.
ادامه ۱: جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان	۵-۱. دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی ویژه.	نقشه جامع علمی کشور- اهداف بخشی	۷. ارتقای سطح مطلوب تولید علم در علوم انسانی براساس مبانی اسلامی و نیازهای بومی؛
	۶. توسعه فناوری اطلاعات و آینده‌نگری درخصوص آثار تحولات فناوری اطلاعات در سطح ملی و جهانی و گسترش مطالعات و تحقیقات و تربیت نیروی انسانی متخصص در این زمینه	نقشه جامع علمی کشور- راهبردهای کلان	۱۰. متحول‌سازی و ارتقای کمی و کیفی علوم انسانی و هنر مبتنی بر معارف اسلامی
	۷. توسعه ارتباطات و زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات، متناسب با پیشرفت‌های جهانی	قانون برنامه پنجم توسعه	۱۵-ب) تدوین و ارتقای شاخص‌های کیفی به‌خصوص در رشته‌های علوم انسانی به‌ویژه در رشته‌های علوم قرآن و عترت و مطالعات میان‌رشته‌ای با بهره‌گیری از امکانات و توانمندی‌های حوزه‌های علمیه و تأمین آموزش‌های مورد نیاز متناسب با نقش دختران و پسران
	۸. توسعه ارتباطات و زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات، متناسب با پیشرفت‌های جهانی	سیاست‌های شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای ابلاغی ۱۳۷۷	۶. توسعه فناوری اطلاعات و آینده‌نگری درخصوص آثار تحولات فناوری اطلاعات در سطح ملی و جهانی و گسترش مطالعات و تحقیقات و تربیت نیروی انسانی متخصص در این زمینه
	سیاست‌های بخش انرژی ابلاغی ۱۳۷۷	۸. توسعه ارتباطات و زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات، متناسب با پیشرفت‌های جهانی	الف) گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه‌ای و تربیت نیروی انسانی و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی - مهندسی انرژی در سطح بین‌الملل و ارتقای فناوری در زمینه‌های منابع و

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۱: جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان ادامه ۱-۵: دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی ویژه.			صنایع نفت و گاز و پتروشیمی. تلاش برای کسب فناوری و دانش هسته‌ای و ایجاد نیروگاه‌های هسته‌ای به‌منظور تأمین سهمی از انرژی کشور و تربیت نیروهای متخصص. گسترش فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی در امور انرژی‌های گداحت هسته‌ای و مشارکت و همکاری علمی و تخصصی در این زمینه. تلاش برای کسب فناوری و دانش فنی انرژی‌های نو و ایجاد نیروگاه‌ها از قبیل بادی و خورشیدی و پیل‌های سوختی و زمین گرمایی در کشور.
			سیاست‌های بخش معدن ابلاغی ۱۳۷۹ ۲. تقویت اخلاقیات و ابتکار و دستیابی به فناوری‌های نوین و ارتقای سطح آموزش و تربیت نیروی انسانی و تعمیق پژوهش و گسترش زمین‌شناسی بنیادی، اقتصادی، مهندسی، محیطی و دریایی برای بهره‌برداری مناسب از ذخایر معدنی کشور.
			سیاست‌های پدافند غیرعامل ۱۰. حمایت لازم از توسعه فناوری و صنایع مورد نیاز کشور در پدافند غیرعامل با تأکید بر طراحی و تولید داخلی
			سیاست‌های کلی برنامه پنجم ۷-۵. دستیابی به فناوری‌های پیشرفته مورد نیاز.
			توسعه امور علمی و فناوری
			نقشه جامع علمی کشور- اهداف کلان دستیابی به توسعه علوم و فناوری‌های نوین و نافع، متناسب با اولویت‌ها و نیازها و مزیت‌های نسبی کشور و انتشار و به‌کارگیری آنها در نهادهای مختلف آموزشی و صنعتی و خدماتی؛
			نقشه جامع علمی کشور- اهداف بخشی ۸. تثبیت جایگاه کشور در: • علوم و فناوری‌های حوزه نفت و گاز به‌منظور دستیابی به نقش محوری در منطقه؛ • فناوری اطلاعات به‌منظور کسب جایگاه اول در حوزه علم و فناوری در جهان اسلام؛ • فناوری زیستی به‌منظور کسب ۳ درصد از بازار جهانی مربوطه؛ • فناوری‌های نانو و میکرو به‌منظور کسب ۲ درصد از بازار جهانی مربوطه؛ ۹. کسب دانش طراحی و ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای، دستیابی به دانش انرژی گداحت و دستیابی به فناوری اعزام انسان به فضا و کسب دانش طراحی و ساخت و پرتاب ماهواره به مدار زمین آهنگ (GEO). با مشارکت جهان اسلام و همکاری‌های بین‌المللی.

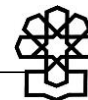
حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
	ادامه ۱-۵: دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی ویژه.	قانون برنامه پنجم توسعه	۴۷. نظر به اهمیت روزافزون توسعه‌بخش فضا و دستیابی به علوم و فناوری‌های نوین در راستای تأمین نیازهای کشور به کاربرد و خدمات فضایی، دولت می‌تواند اقدامات زیر را به عمل آورد: (الف) بسترسازی و انجام حمایت‌های لازم به‌منظور ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و صنایع مرتبط با طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی ماهواره، ماهواره‌بر و ایستگاه‌های زمینی (ب) حفظ و نگهداری از موقعیت‌های مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران و پیش‌بینی تمهیدات لازم برای ایجاد زیرساخت‌ها و اجرای پروژه‌های ماهواره‌ای ملی در راستای حفظ نقاط یاد شده
۲. بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی با تأکید بر:	۱-۲. مدیریت دانش و پژوهش و انسجام بخشی در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری و ارتقای مستمر شاخص‌ها و روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور با توجه به تحولات علمی و فنی در منطقه و جهان	۱. سیاست‌های بخش معدن ابلاغی ۱۳۷۹	۱. سیاستگذاری و اطلاع‌رسانی جامع و هماهنگ در علوم و فنون زمین
		سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی ۱۳۸۹	۱۶- دانش‌بنیان کردن نظام اداری از طریق به‌کارگیری اصول مدیریت دانش و یکپارچه‌سازی اطلاعات با ابتنا بر ارزش‌های اسلامی
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم امور علمی و فناوری	۱۱. تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور.
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه، امور اجتماعی	۱۹-۱. یکپارچگی در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، ارزشیابی، نظارت و تخصیص منابع عمومی.
		نقشه جامع علمی کشور/ اهداف کلان	۱. اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری و انسجام بخشیدن به آنها و هماهنگ‌سازی نظام تعلیم و تربیت، در مراحل سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان
		۲-۲. اصلاح نظام پذیرش دانشجو و توجه ویژه به استعداد و علاقمندی دانشجویان در انتخاب رشته تحصیلی و افزایش ورود دانشجویان به دوره‌های تحصیلات تکمیلی.	۲-۳. اصلاح نظام پذیرش دانشجو .
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در امور علمی و فناوری	۷. تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر: ۷-۱. افزایش ورود دانش‌آموختگان دوره کارشناسی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ۲۰ درصد.
		نقشه جامع علمی کشور/ اهداف بخشی	۳-۶. پرورش استعدادهای علمی برای ورود به دوره تخصصی؛
			۶. دستیابی به نسبت مطلوب تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان متناسب با سطح‌بندی دانشگاه‌ها و نیازهای کشور؛
ادامه ۲:			
بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی با تأکید بر:			

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۲: بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی با تأکید بر:	۲-۳. ساماندهی و تقویت نظام‌های نظارت، ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی در حوزه‌های علم و فناوری.	قانون برنامه پنجم توسعه	۱۶- ب) ایجاد ظرفیت لازم برای افزایش درصد پذیرفته‌شدگان دوره‌های تحصیلات تکمیلی آموزش عالی، با ارتقای کیفیت به‌گونه‌ای که میزان افزایش ورود دانش‌آموختگان دوره کارشناسی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به بیست درصد (۲۰٪) برسد.
		سیاست‌های رشد و توسعه فناوری در کشور مصوب ۱۳۸۳	۲-۵. تنظیم شاخص‌های مناسب برای توسعه پژوهش، ارزیابی و نظارت مستمر در اجرای سیاست‌ها.
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۵. استقرار نظام جامع نظارت و ارزیابی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی براساس شاخص‌های مورد تأیید وزارتخانه‌های مذکور منوط به عدم مغایرت با مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی با هدف ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی
		سیاست‌های بخش شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای ابلاغی ۱۳۷۷	۱. ایجاد، ساماندهی و تقویت نظام ملی اطلاع‌رسانی رایانه‌ای و اعمال تدابیر و نظارت‌های لازم ۲. توسعه کمی و کیفی شبکه اطلاع‌رسانی ملی و تأمین سطوح و انواع مختلف خدمات و امکانات این شبکه برای کلیه متقاضیان به تناسب نیاز آنان و با رعایت اولویت‌ها و مصالح ملی ۳. ایجاد دسترسی به شبکه‌های اطلاع‌رسانی جهانی صرفاً از طریق نهادها و مؤسسات مجاز ۴. حضور فعال و اثرگذار در شبکه‌های جهانی و حمایت از بخش‌های دولتی و غیردولتی در زمینه تولید و عرضه اطلاعات
	۲-۴. ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد.	سیاست‌های بخش منابع طبیعی ابلاغی ۱۳۷۹	ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و تقویت آموزش و نظام اطلاع‌رسانی.
		سیاست‌های نظام اداری ابلاغی ۱۳۸۹	۱۶. دانش‌بنیان کردن نظام اداری از طریق به‌کارگیری اصول مدیریت دانش و یکپارچه‌سازی اطلاعات با ایتنا بر ارزش‌های اسلامی
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۶. وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند با همکاری سایر دستگاه‌های ذیربط ضمن اعمال اقدامات ذیل، شاخص‌های آن را پایش نموده و گزارش عملکرد سالانه را به کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.
		سیاست‌های رشد و توسعه فناوری در کشور مصوب ۱۳۸۳	۲-۷. حمایت از تأسیس و توسعه شهرک‌ها و پارک‌های علوم و فناوری .
	۲-۵. حمایت از تأسیس و توسعه شهرک‌ها و پارک‌های علم و فناوری.	سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی ۱۳۹۰	۱۰. حمایت از تأسیس و توسعه صندوق‌های شراکت در سرمایه برای تجاری‌سازی ایده‌ها و پشتیبانی از شرکت‌های نوپا، کوچک و نوآور.
		سیاست‌های تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ابلاغی	۱۹. کارآمدسازی مدیریت منابع موجود در صندوق توسعه ملی در جهت بهینه‌سازی و هم‌افزایی ظرفیت‌های تولیدی و ارتقای کیفی کار و سرمایه ایرانی.

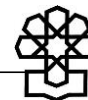
حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۲: بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی با تأکید بر:	ادامه ۲-۵: حمایت از تأسیس و توسعه شهرک‌ها و پارک‌های علم و فناوری.	۱۳۹۱	۲۰. تنقیح و اصلاح قوانین و مقررات (ازجمله اصلاح قانون پولی و بانکی، تأمین اجتماعی و مالیات‌ها) برای تسهیل فعالیت در بخش‌های تولیدی و رفع موانع سرمایه‌گذاری در سطح ملی با رویکرد ثبات نسبی در قوانین.
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در امور اقتصادی	۲۱-۳. بهبود فضای کسب‌وکار کشور با تأکید بر ثبات محیط اقتصاد کلان، فراهم آوردن زیرساخت‌های ارتباطی، اطلاعاتی، حقوقی، علمی و فناوری مورد نیاز، کاهش خطرپذیری‌های کلان اقتصادی، ارائه مستمر آمار و اطلاعات به صورت شفاف و منظم به جامعه.
		قانون برنامه پنجم توسعه	۳. گسترش اقتصاد دانش‌بنیان با تأکید بر توسعه مؤلفه‌های اصلی آن از جمله: زیرساخت‌های ارتباطی، زمینه‌های تسهیل تبدیل دستاوردهای پژوهش به فناوری و گسترش کاربردهای آن، حمایت قانونی از حقوق اشخاص حقیقی و حقوقی و مرتبط کردن بخش‌های علمی و پژوهشی با بخش‌های تولیدی کشور
			۱۶-د) نسبت به ایجاد، راه‌اندازی و تجهیز آزمایشگاه کاربردی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی، شهرک‌های دانشگاهی، علمی، تحقیقاتی، شهرک‌های فناوری، پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد از طریق دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های تابعه و وابسته آنها اقدام نماید.
			۱۷-ب) حمایت مالی و تسهیل شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط خصوصی و تعاونی که در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری به‌ویژه تولید محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و صادرات خدمات فنی و مهندسی فعالیت می‌کنند و نیز حمایت از راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از طریق بخش غیردولتی
۲-۶. توزیع عادلانه فرصت‌ها و امکانات تحصیل و تحقیق در آموزش عالی در سراسر کشور.		سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲	۵. سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقای آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.
		نقشه جامع علمی کشور / اهداف بخشی	۱. دستیابی آحاد جامعه به سطح مناسب دانش عمومی و از بین رفتن بی‌سوادی؛ ۲. پوشش کامل دوره آموزش عمومی؛
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۶-ج) برنامه‌ریزی و حمایت لازم برای تأمین هیئت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی به‌منظور ارتقای شاخص نسبت عضو هیئت علمی تمام‌وقت به دانشجو در تمامی دانشگاه‌ها اعم از دولتی و غیردولتی به‌گونه‌ای که تا پایان برنامه نسبت کل دانشجو به هیئت علمی تمام‌وقت در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی عالی غیردولتی به حداکثر چهل و در دانشگاه پیام نور به حداکثر دویست و پنجاه برسد.

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۲: بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به‌منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی با تأکید بر:	۷-۲. شناسایی نخبان، پرورش استعدادها درخشان و حفظ و جذب سرمایه‌های انسانی.	نقشه جامع علمی کشور - اهداف کلان	۲. استقرار جامعه دانش‌بنیان، عدالت‌محور و برخوردار از انسان‌های شایسته و فرهیخته و نخبه برای احراز مرجعیت علمی در جهان؛
	۸-۲. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به حداقل ۴ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۱۴۰۴ با تأکید بر مصرف بهینه منابع و ارتقای بهره‌وری.	سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در امور علمی و فناوری	۷. تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر: ۷-۱. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۶- هـ) به‌منظور افزایش سهم تحقیق و پژوهش از تولید ناخالص داخلی به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی، سالانه به میزان نیم‌درصد (۰/۵٪) افزایش یافته و تا پایان برنامه به سه درصد (۰/۳٪) برسد.
	۱-۳. اهتمام به نظام تعلیم و تربیت اسلامی و اصل پرورش در کنار آموزش و پژوهش و ارتقای سلامت روحی و معنوی دانش‌پژوهان و آگاهی‌ها و نشاط سیاسی آنان.	نقشه جامع علمی کشور/ راهبردهای کلان	۵. نهادینه کردن نگرش اسلامی به علم و تسریع در فرآیندهای اسلامی شدن نهادهای آموزشی و پژوهشی ۶. تحول و نوسازی نظام تعلیم و تربیت اعم از آموزش و پرورش و آموزش عالی به‌منظور انطباق با مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و تحقق اهداف کلان نقشه
۳. حاکمیت مبانی، ارزش‌ها، اخلاق و موازین اسلامی در نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری و تحقق دانشگاه اسلامی با تأکید بر:	۲-۳. تربیت اساتید و دانشجویان مؤمن به اسلام، برخوردار از مکارم اخلاقی، عامل به احکام اسلامی، متعهد به انقلاب اسلامی و علاقمند به اعتلای کشور.	قانون برنامه پنجم توسعه	۱۵- الف) بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی دانشگاهی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزش‌های دینی و هویت اسلامی - ایرانی و انقلابی و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی با بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای دانش بشری، با اولویت نیاز بازار کار
	۲-۳. تربیت اساتید و دانشجویان مؤمن به اسلام، برخوردار از مکارم اخلاقی، عامل به احکام اسلامی، متعهد به انقلاب اسلامی و علاقمند به اعتلای کشور.	نقشه جامع علمی کشور/ راهبردهای کلان	۸. تربیت و توانمندسازی سرمایه انسانی با تأکید بر پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین و خودباور و خلاق، نوآور و توانا در تولید علم و فناوری و نوآوری متناسب با ارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه
		قانون برنامه پنجم توسعه	۲۰- الف) به‌منظور زمینه‌سازی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری، با هدف توسعه کمی و کیفی، دولت مجاز است: ۱. هزینه سرانه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد تقاضای کشور براساس هزینه‌های آموزشی و هزینه‌های خدمات پژوهشی، تحقیقاتی و فناوری مورد حمایت را در چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی برای هر دانشگاه و مؤسسه آموزشی، تحقیقاتی و فناوری دولتی محاسبه و به‌طور سالانه تأمین کند.
	۳-۳. حفظ موازین اسلامی و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی در استفاده از علم و فناوری.	نقشه جامع علمی کشور/ راهبردهای کلان	۴. نهادینه کردن مدیریت دانش و ابتنای مدیریت جامعه بر اخلاق و دانش براساس الگوهای ایرانی - اسلامی در نهادهای علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دفاعی - امنیتی
۴. تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری:	۱-۴. تقویت و گسترش گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری در کشور	سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز	۶. نهادسازی در جهت تولید و ترویج علم و تحقیق و افزایش سهم کشور در تولیدات علمی جهان و گسترش و تعمیق نهضت نرم‌افزاری و تأکید بر رویکرد خلاقیت و نوآوری
	۲-۴. ارتقای روحیه نشاط، امید، خودباوری، نوآوری، نظام‌مند، شجاعت علمی و کار جمعی و وجدان کاری.	سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در امور فرهنگی	۳. تقویت قانون‌گرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درستکاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقای کیفیت در تولید.

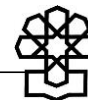
حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
۴-۳. تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان و تبادل آرا و تضارب افکار، آزاداندیشی علمی	۴-۳. نقشه جامع علمی کشور-اهداف کلان	۳. تعمیق و گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی همراه با تقویت اخلاق و آزاداندیشی و روحیه خلاقیت در آحاد جامعه، به‌ویژه نسل جوان؛	۴-۳. نقشه جامع علمی کشور-اهداف کلان
		۲. توجه به علم و تبدیل آن به یکی از گفتمان‌های اصلی جامعه و ایجاد فضای مساعد، برای شکوفایی و تولید علم و فناوری بر مبنای آموزه‌های اسلامی از طریق توسعه و تعمیق و به‌کارگیری مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی	۴-۳. نقشه جامع علمی کشور/ راهبردهای کلان
		۱۵-هـ) گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی، انجام مطالعات میان‌رشته‌ای، توسعه قطب‌های علمی و تولید علم بومی با تأکید بر علوم انسانی با همکاری شورای عالی حوزه علمیه و دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	قانون برنامه پنجم توسعه
	۴-۴. ارتقای منزلت و بهبود معیشت استادان، محققان و دانش‌پژوهان و اشتغال دانش‌آموختگان.		
	۴-۵. احیای تاریخ علمی و فرهنگی مسلمانان و ایران و الگوسازی از مفاخر و چهره‌های موفق عرصه علم و فناوری.	۷. کمک به ارتقای علم و فناوری در جهان اسلام و احیای موقعیت‌محوری و تاریخی ایران در فرهنگ و تمدن اسلامی؛	
۴. تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری:	۴-۶. گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران و فعالیت‌های عرصه علم و فناوری	سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه امور علمی و فناوری	۱۰. گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق: ارتقای منزلت اجتماعی، ارتقای سطح علمی و مهارتی، رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها، کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان.
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۷-و) تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش فنی و امتیاز اختراعات
			۱۸. دولت به‌منظور گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری اقدامات زیر را انجام دهد: الف) ارتقای منزلت اجتماعی از طریق فرهنگ‌سازی ب) تسهیل در ارتقای تحصیلی و ورود به رشته‌های تحصیلی مورد علاقه در دوره‌های قبل و بعد از ورود به دانشگاه ج) اعطای حمایت‌های مالی و بورس تحصیلی از طریق وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بنیاد ملی نخبگان د) هدایت تحصیلی در زمینه‌ها و رشته‌های اولویت‌دار مورد نیاز کشور هـ) برقراری بیمه تأمین اجتماعی و بیمه پایه سلامت فرد و خانواده وی
۴. تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری:			

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
			و) رفع دغدغه خطرپذیری مالی در انجام مراحل پژوهشی و امور نوآورانه ز) حمایت از تجاری‌سازی دستاوردهای آنان ح) تقویت ابعاد معنوی، بصیرت‌افزایی، خودباوری و تعلق ملی ط) ایجاد و تقویت مراکز علمی، تحقیقاتی و فناوری توانمند در تراز بین‌المللی و با امکانات خاص در شاخه‌های مختلف علوم و فنون بنیادی و راهبردی با به‌کارگیری نخبگان و دانشمندان در جهت خلق دانش، ایده‌های نو و تبدیل علم به ثروت در طول برنامه ی) ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب برای نخبگان و استعداد‌های برتر متناسب با تخصص و توانمندی‌های آنها و اولویت‌های کشور با حمایت از سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر جهت تبدیل دانش فنی به محصول قابل ارائه به بازار کار ک) ایجاد سازوکارهای مناسب برای افزایش سهم مشارکت انجمن‌های علمی، نخبگان و استعداد‌های برتر در تصمیم‌سازی‌ها و مدیریت کشور ل) ایجاد سازوکار لازم برای مشارکت انجمن‌های علمی، نخبگان و دانشمندان کشور در همایش‌ها، کنفرانس‌ها و مجامع علمی و پژوهشی بین‌المللی و برتر جهان و بهره‌گیری از توانمندی‌های دانشمندان و نخبگان ایرانی در جهان و فراهم کردن فرصت‌های مطالعاتی مناسب در داخل و خارج کشور م) تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های ثبت جواز امتیاز علمی (patent) در سطح ملی و بین‌المللی و ایجاد تمهیدات و تسهیلات لازم برای انتشار آثار مفید علمی آنان
۵. ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها با تأکید بر:	۵-۱. افزایش سهم علم و فناوری در اقتصاد و درآمد ملی، ازدیاد توان ملی و ارتقای کارآمدی.	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲	۲. پیشسازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به‌منظور ارتقای جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه.
		نقشه جامع علمی کشور - اهداف کلان	۳. جهت دادن چرخه علم و فناوری و نوآوری به ایفای نقشی مؤثرتر در اقتصاد
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۳۳- ب) به شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو اجازه داده می‌شود نسبت به انعقاد قراردادهای بلندمدت خرید تضمینی برق تولیدی از منابع انرژی‌های نو و انرژی‌های پاک با اولویت خرید از بخش‌های خصوصی و تعاونی اقدام نمایند. ۱۹۷- ۲) توسعه فناوری‌های نوین به‌ویژه در حوزه‌های ناوبری و اجزای دقیق، ریزالکترونیک (میکروالکترونیک)، لیزر، اپتیک، نانو، زیستی، اطلاعات و ارتباطات، موادشناختی و نرم، حساسه‌ها، ریزمکانیک‌ها (میکرومکانیک‌ها) و ساخت و پرتاب ماهواره امن و پایدار

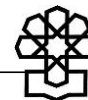
حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۵: ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها با تأکید بر:	۵-۲. حمایت مادی و معنوی از فرآیند تبدیل ایده به محصول و افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش پیشرفته و فناوری داخلی در تولید ناخالص داخلی با هدف دستیابی به سهم ۵۰ درصد.	سیاست‌های بخش معدن ابلاغی ۱۳۷۹	۳. ارتقای سهم معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص ملی
		نقشه جامع علمی کشور- اهداف کلان	۵. افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش و فناوری داخلی به بیش از ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی کشور؛
		قانون برنامه پنجم توسعه	۱۷- د) حمایت مالی از ایجاد و توسعه بورس ایده و بازار فناوری به منظور استفاده از ظرفیت‌های علمی در جهت پاسخگویی به نیاز بخش‌های صنعت، کشاورزی و خدمات
			۴۶- الف) حمایت از بخش‌های عمومی غیردولتی، خصوصی و تعاونی در صنعت فناوری اطلاعات کشور به‌ویژه بخش نرم‌افزار و امنیت باید به‌گونه‌ای ساماندهی شود که سهم این صنعت در تولید ناخالص داخلی در سال آخر برنامه به ۲ درصد برسد.
			۱۵۱- الف) به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین به دولت اجازه داده می‌شود بخشی از سرجمع کل تسهیلات اعطایی سالانه به بخش‌های خصوصی و تعاونی که در قالب اعتبارات وجوه اداره شده برای صنایع نوین در بودجه‌های سالانه منظور می‌شود شامل سود و کارمزد تسهیلات اعطایی را مورد بخشودگی قرار دهد.
ادامه ۵: ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها با تأکید بر:	۵-۳. تحکیم و تعمیق پیوند حوزه و دانشگاه و تقویت همکاری‌های مستمر راهبردی.	قانون برنامه پنجم توسعه	۱۵- د) همکاری با حوزه‌های علمی و بهره‌مندی از ظرفیت‌های حوزه در عرصه‌های مختلف
	۵-۴. تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.	سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی ۱۳۹۰	۲. آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها.
		سیاست‌های تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ابلاغی ۱۳۹۱	۱۲. توانمندسازی و ارتقای بهره‌وری نیروی کار با افزایش انگیزه، مهارت و خلاقیت و ایجاد تناسب بین مراکز آموزشی و پژوهشی با نیازهای بازار کار.
		نقشه جامع علمی کشور/ اهداف بخشی	۴. دستیابی به سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور متناسب با معیار جهانی و در جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه و بازار کار داخلی و بین‌المللی؛
	۵-۵. تعیین اولویت‌ها در آموزش و پژوهش با توجه به مزیت‌ها، ظرفیت‌ها و نیازهای کشور و الزامات نیل به جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه	سیاست‌های بخش انرژی ابلاغی ۱۳۷۷	ب) ایجاد تنوع در منابع انرژی کشور و استفاده از آن با رعایت مسائل زیست‌محیطی و تلاش برای افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر با اولویت انرژی‌های آبی.
		نقشه جامع علمی کشور/	۷) جهت‌دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
ادامه ۵: ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها با تأکید بر:	۵-۶. حمایت از مالکیت فکری و معنوی و تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین و مقررات مربوط	راهبردهای کلان	اقتضائات کشور با توجه به آمایش سرزمین و نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی
	نقشه جامع علمی کشور - راهبرد کلان ۱	سیاست‌های کلی نظام در امور تشویق سرمایه‌گذاری ابلاغی ۱۳۸۹	۴. ساماندهی نظام مالکیت فکری در حوزه‌های علمی و فناوری اقدامات ملی:
			۵. ثبت و اعتبارسنجی مالکیت فکری در حوزه علم و فناوری در قوه مجریه
			۷. ایجاد نظام ثبت اختراع امتحانی (اثباتی) در حوزه‌های اولویت‌دار
	۷-۵. افزایش نقش و مشارکت بخش‌های غیردولتی در حوزه علم و فناوری و ارتقای سهم وقف و امور خیریه در این حوزه.	سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (ج) توسعه بخش‌های غیردولتی	ی) تخصیص درصدی از منابع واگذاری جهت حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته در راستای وظایف حاکمیتی
	سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه امور علمی و فناوری	سیاست‌های کلی برنامه پنجم کار و سرمایه ایرانی ابلاغی ۱۳۹۱	۴-۷. توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت در تولید علم و فناوری.
			۱۴. تقویت سرمایه‌های انسانی، طبیعی، اجتماعی و فیزیکی با تأکید بر توسعه نهادهای مردمی برای رشد تولید ملی
			۱۷- الف) حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات موجود کشور مشروط به اینکه حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) از هزینه‌های آن را کارفرمای غیردولتی تأمین و تعهد کرده باشد.
			۳۰. تعامل فعال با جهان در تمام عرصه‌ها و هم‌پیوندی و اثربخشی در سطح اقتصاد جهانی
	سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز	سیاست‌های بخش معدن ابلاغی ۱۳۷۹	۳۴. حضور مؤثر در بازارهای منطقه‌ای و جهانی و مشارکت فعال در تقسیم کار بین‌المللی
			۳. گسترش همکاری‌های بین‌المللی (علمی، فنی و اقتصادی) جهت جذب و جلب دانش و منابع و امکانات داخلی و خارجی
			۱۴. ارتقای سرمایه‌های انسانی، طبیعی، اجتماعی و فیزیکی با تأکید بر توسعه نهادهای مردمی برای رشد تولید ملی.
			۱. تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه انسانی و علمی کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقای درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه امور علمی و فناوری	۷-۳. ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه
			۹. تعامل فعال و اثرگذار در حوزه علم و فناوری با کشورهای دیگر به‌ویژه کشورهای منطقه و جهان
			۸. گسترش همکاری در حوزه‌های علوم و فناوری با مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه
			۱۷-ج) حمایت‌های قانونی لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی
۶. گسترش همکاری و تعامل فعال سازنده و الهام‌بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام همراه با تحکیم استقلال کشور.	۱-۶. توسعه صنایع و خدمات مبتنی بر علوم و فناوری‌های جدید و حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان و متکی بر فناوری‌های بومی به‌ویژه در حوزه‌های دارای مزیت و ظرفیت، با اصلاح امر واردات و صادرات کشور.	سیاست‌های کلی امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات (افتا) ابلاغی ۱۳۸۹	۲. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات با رعایت ملاحظات امنیتی.
			۴. تکیه بر فناوری بومی و توانمندی‌های تخصصی داخلی در توسعه زیرساخت‌های علمی و فنی امنیت شبکه‌های الکترونیکی و سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی.
			۶. تعامل مؤثر و سازنده منطقه‌ای و جهانی و همکاری و سرمایه‌گذاری مشترک در حوزه‌های دانش، فناوری و امور مربوط به امنیت شبکه‌های الکترونیکی و سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی با حفظ منافع و امنیت ملی.
			۲. هدایت و تقویت تحقیق و توسعه و نوآوری‌ها و زیربنای آنها و بهره‌گیری از آنها، با هدف: ارتقای کیفی و افزایش کمی تولید ملی - بالا بردن درجه ساخت داخل تا محصول نهایی - حمایت از تجاری‌سازی فناوری محصول و بهره‌گیری از جذب و انتقال دانش فنی و فناوری‌های روز و ایجاد نظام ملی نوآوری
سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت ابلاغی ۱۳۹۱		سیاست‌های تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ابلاغی ۱۳۹۱	۱۳. بسترسازی و ساماندهی اشتغال و حرکت نیروی کار ایرانی در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی.
			۴. ارتقای سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و راهبردی، با: - گسترش تحقیق و توسعه - ایجاد قدرت طراحی - تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور - تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهان - بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی موجود و کشف و آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
۶. گسترش همکاری و تعامل فعال سازنده و الهام بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام همراه با تحکیم استقلال کشور .		سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲	۱۰. حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات و تناسب ارزش‌افزوده و با خالص ارزآوری مثبت از طریق: - تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم - گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز - تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات - برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به‌ویژه کشورهای منطقه - ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم در امور اقتصادی	۲۹. تأکید بر راهبرد توسعه صادرات به‌ویژه در بخش خدمات با فناوری بالا به نحوی که کسری تراز بازرگانی بدون نفت کاهش یافته و توازن در تجارت خدمات ایجاد گردد. ۳۰. گسترش همه‌جانبه همکاری با کشورهای منطقه جنوب غربی آسیا در تجارت، سرمایه‌گذاری و فناوری.
۶-۲. اهتمام بر انتقال فناوری و کسب دانش طراحی و ساخت برای تولید محصولات در داخل کشور با استفاده از ظرفیت بازار ملی در مصرف کالاهای وارداتی.		سیاست‌های کلی نظام در امور تشویق سرمایه‌گذاری ابلاغی ۱۳۸۹	۸. توجه به کسب دانش فنی - دسترسی به بازارهای بین‌المللی، رشد اقتصادی، توسعه اشتغال و ارتقای مدیریتی و بهره‌وری در جذب سرمایه‌گذاری خارجی با اولویت سرمایه‌گذاری مستقیم و بلندمدت
۶. گسترش همکاری و تعامل فعال سازنده و الهام بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام همراه با تحکیم استقلال کشور .		سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲	۶. افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (به‌ویژه در اقلام وارداتی) و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص ۱۱. توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به‌منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج
		سیاست‌های کلی برنامه پنجم در امور سیاسی، دفاعی و امنیتی	۱-۴۵. کسب دانش و فناوری‌های نو و نرم‌افزارهای پیشرفته دفاعی و نوسازی و بازسازی صنایع دفاعی، افزایش ضریب خودکفایی با توسعه تحقیقات و بهره‌مندی از همه ظرفیت‌های صنعتی کشور.
		سیاست‌های رشد و توسعه فناوری در کشور مصوب ۱۳۸۳	۱-۱۰. تقویت همکاری‌های بین‌المللی با تأکید بر توسعه منابع انسانی، تقویت بخش‌های نرم‌افزاری فناوری داخلی، جذب سرمایه‌ها و نخبگان ایرانی و غیرایرانی، بازاریابی برای فناوری ایرانی و ارتقای کیفیت منطبق با شاخص‌های جهانی.
۶-۳. استفاده از ظرفیت‌های علمی و فنی ایرانیان مقیم خارج و جذب متخصصان و محققان برجسته سایر			

حکم	بند	اسناد کلان	حکم مرتبط
	کشورها به‌ویژه کشورهای اسلامی حسب نیاز		
	۴-۶. تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی و جذب نتایج پژوهش‌های محققان، نخبگان علمی و نوآوران سایر کشورها به‌ویژه جهان اسلام	نقشه جامع علمی کشور/اهداف بخشی	۵. کسب رتبه نخست در رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان اسلام و احراز جایگاه شاخص در بین دانشگاه‌های دنیا؛
		قانون برنامه پنجم توسعه	۲۰- الف-۲) حمایت مالی و تسهیل شرایط برای افزایش تعداد مجلات پژوهشی و ترویجی کشور در زمینه‌های مختلف علمی با حفظ کیفیت به‌گونه‌ای که تا پایان برنامه تعداد مجلات و مقالات چاپ شده در مجلات علمی داخلی نسبت به سال پایانی برنامه چهارم را حداقل به دو برابر افزایش دهد. همچنین تمهیدات لازم برای دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی علمی معتبر را فراهم نماید.

۲. تلاش برای اجرایی شدن برخی سیاست‌ها و قوانین موجود

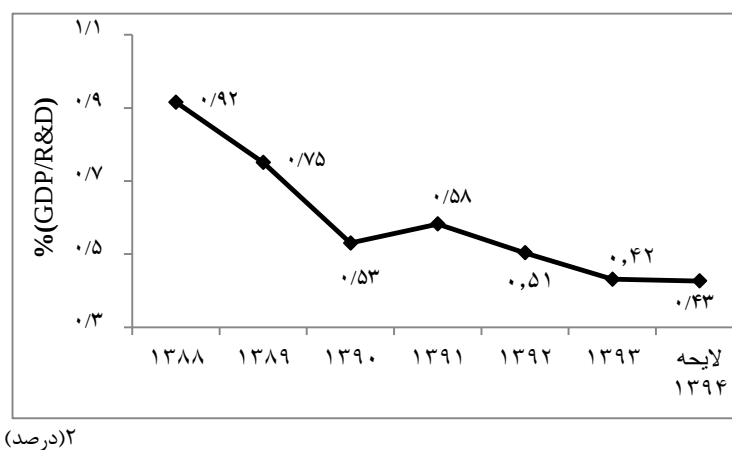
در برخی موارد، سیاست‌ها و قوانین موجود اجرایی نشده‌اند که از جمله آنها می‌توان حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و اجرایی شدن نقشه جامع علمی کشور و افزایش سهم تحقیق و پژوهش از تولید ناخالص داخلی به گونه‌ای که سالیانه به میزان نیم درصد (۰/۵٪) افزایش یابد را نام برد.

ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری از سوی رهبر معظم انقلاب، توجه سیاست‌گذاران و دستگاه‌های اجرایی کشور را به اهتمام بیشتر برای تحقق اهداف تعیین شده در سیاست‌های پیشین و قوانین بالادستی جلب می‌کند.

از جمله مهمترین موارد، تأمین اعتبارات پژوهشی و افزایش شاخص شدت تحقق و توسعه (یعنی نسبت هزینه‌های تحقق و توسعه به تولید ناخالص داخلی) است که پیش‌تر هم در نقشه جامع علمی کشور و هم در قانون برنامه پنجم توسعه به آن اشاره شده بود.

در محاسبه این شاخص باید هزینه‌کرد تحقیق و توسعه کل کشور (اعم از بخش دولتی و غیردولتی) لحاظ شود. متأسفانه برآورد مناسبی در مورد بخش غیردولتی وجود ندارد. در مورد بخش دولتی چنانچه در شکل زیر نشان داده شده است، روندی کاهشی وجود دارد.

شکل نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولتی به تولید ناخالص داخلی

مأخذ: مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳.

به همین دلیل دولت باید علاوه بر تحریک بخش خصوصی بر افزایش سرمایه‌گذاری، سرمایه خود را نیز با نرخ بیشتری افزایش دهد. با توجه به در دسترس نبودن آمار تحقیق و توسعه در بخش خصوصی، ارائه تصویر کاملی از هزینه‌های تحقیق و توسعه در کشور امکانپذیر نیست، اما همان‌طور که نشان داده شد، سرمایه‌گذاری دولت در این حوزه طی سال‌های پیش نه تنها از افزایش لازم برخوردار

نبوده بلکه به‌طور نسبی کاهش هم داشته و روند لازم برای دستیابی به اهداف برنامه پنجم و سیاست‌های کلی علم و فناوری به هیچ وجه شکل نگرفته است. به عبارت دیگر اگر شرایط به همین صورت ادامه یابد رسیدن به نسبت بودجه تحقیق و پژوهش به حداقل ۴ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۱۴۰۴ (مطابق با بند «۲-۸» سیاست‌های کلی علم و فناوری) محقق نخواهد شد. بنابراین اجرایی شدن این سیاست در گام اول نیازمند افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم دولت در پژوهش و در ادامه تلاش جدی برای فراهم کردن شرایط و زیرساخت‌های لازم به‌منظور ترغیب بخش خصوصی به افزایش سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه است.

۳. بازنگری برخی قوانین موجود

برخی قوانین مرتبط با علم و فناوری نیز در راستای اجرای سیاست‌های مرتبط با آن، نیازمند بازنگری‌اند که نمونه آن مقررات و زیرساخت‌های مالکیت فکری در کشور است. قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در سال ۱۳۸۶ به مدت ۵ سال به‌صورت اجرای آزمایشی به تصویب رسید و پیش از اتمام مهلت مقرر به‌طور متوالی تمدید شده است (تا سال ۱۳۹۶). با توجه به کاستی‌ها و ایرادهایی که این قانون در طول اجرای آزمایشی با آن روبرو بوده است، قانون مذکور، توسط کمیسیون‌های تخصصی مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس مورد بازنگری قرار گرفت و در ادامه دولت لایحه‌ای در خصوص مالکیت صنعتی و مالکیت ادبی - هنری تقدیم مجلس کرده است. با توجه به اهمیت موضوع، تعیین تکلیف این قانون در کمیسیون تخصصی مشترک باید در اولویت‌های کاری مجلس قرار گیرد.

۴. بازنگری برخی اولویت‌های پژوهشی و فناوری کشور

اولویت‌های پژوهشی و فناوری کشور نیز از دیگر مواردی است که باید در راستای سیاست‌های کلی علم و فناوری مجدداً بازنگری شوند. به عنوان مثال در سیاست‌های بخش انرژی مصوب ۱۳۷۹، تلاش برای افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر با اولویت انرژی‌های آبی مورد توجه قرار گرفته است. به نظر می‌رسد با توجه به مقایسه شرایط کشور در طول دوره تصویب این سیاست تاکنون و پیشرفت‌هایی که در کاربرد و گسترش استفاده از سایر انرژی‌های تجدیدپذیر صورت گرفته است، این سیاست می‌تواند هماهنگ با بند «۵-۵» سیاست‌های کلی علم و فناوری که موضوع آن «تعیین اولویت‌ها در آموزش و پژوهش با عنایت به مزیت‌ها، ظرفیت‌ها و نیازهای کشور و الزامات نیل به جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه» است بازنگری شود.

۵. تنقیح و بهبود قوانین موجود

علاوه بر این موارد، در برخی از حوزه‌ها از جمله حوزه فناوری اطلاعات نیاز به تنقیح قوانین و بهبود قوانین موجود احساس می‌شود. برای نمونه در بحث ساماندهی سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی از نظر حفظ حریم خصوصی و امنیت داده‌ها برای توسعه فناوری اطلاعات به‌عنوان پیشران اقتصاد دانش‌بنیان، خلأ قانونی وجود دارد. وجود قانونی که بتواند حفاظت و استفاده از شبکه‌های ارتباطی و اطلاعات را ارتقا دهد و محیطی به وجود آید که در آن کاربران بتوانند با اطمینان از شبکه‌ها و ارتباطات استفاده کنند و کاربرد دولت الکترونیک از فناوری اطلاعات در حوزه‌های مختلف نظیر سلامت الکترونیک، تجارت الکترونیک و... و به تبع آن اقتصاد دانش‌بنیان تحقق یابد، ضروری به نظر می‌رسد. تدوین و تصویب قوانین حمایت‌کننده از توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز یکی از اولویت‌های قانونی کشور در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد.

از آنجا که قوانین موردی و تک‌بعدی موجود در حوزه ارتباطات و اطلاعات، تکافوی بهره‌گیری بهینه از فعالیت در فضای مجازی را نمی‌کند، لذا تصویب قانونی جامع و همه‌جانبه که تمامی موضوعات این عرصه را با در نظر گرفتن ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی، پوشش داده و ضمن برخورداری از یکپارچگی و هماهنگی لازم میان احکام و موضوعات، متقن و قابل اجرا بوده و جبران‌کننده عقب‌ماندگی‌های موجود باشد، ضرورت دارد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری تأکید مجددی است بر خط‌مشی نظام در بخش علم و فناوری و ضرورت اجرایی شدن سیاست‌های موجود.

نکات مهمی که برای اجرایی شدن سیاست‌های علم و فناوری باید مدنظر قرار گیرند در زیر مطرح می‌شوند:

۱. رسیدن نسبت بودجه تحقیق و پژوهش به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم و حداقل ۴ درصد تا پایان سال ۱۴۰۴ نیازمند افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم دولت در این بخش و فراهم کردن شرایط و زیرساخت‌های لازم برای افزایش سهم بخش خصوصی در این حوزه است. با توجه به در دسترس نبودن آمار کامل و به روز درباره هزینه‌کرد تحقیق و توسعه توسط بخش خصوصی، ارائه تصویر کاملی از کل هزینه‌های تحقیق و توسعه در کشور امکان‌پذیر نیست و شواهد قابل اعتنایی نیز مبنی بر افزایش سهم بخش خصوصی در تأمین هزینه‌های تحقیق و توسعه وجود

ندارد و می‌توان گفت دولت در تشویق بخش خصوصی به افزایش تحقیق و توسعه، آنچنان موفق نبوده است.

۲. به‌روزرسانی سیاست‌ها و قوانین حوزه علم و فناوری و نوآوری به نحوی که در راستای تحقق اهداف سیاست‌های کلی علم و فناوری باشند و نیز رصد و پایش وضعیت فناوری و تعیین اولویت‌های کشور از دیگر قدم‌هایی است که برای اجرایی شدن سیاست‌های کلی علم و فناوری ضرورت دارد.

۳. حمایت از نظام مالکیت فکری و تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین مربوط به‌عنوان یکی از بندهای تأکید شده در سیاست‌های کلی علم و فناوری ازجمله مواردی است که باید به جد دنبال شود و مهمترین اقدام در جهت آن، بازنگری قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری و رفع کاستی‌های آن است که باید در اولویت کار مجلس شورای اسلامی قرار گیرد.

۴. بهبود و تنقیح قوانین در برخی از بخش‌ها ازجمله فناوری اطلاعات برای رفع موانع توسعه فناوری اطلاعات و بهره‌گیری حداکثری و هوشمندانه از فضای مجازی به‌عنوان عامل توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و اجرای سیاست‌های کلی علم و فناوری الزامی است.

منابع و مآخذ

۱. سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز قابل دسترسی در :
<http://rc.majlis.ir/fa/law/show/132299>
۲. سیاست‌های کلی نظام در بخش‌های مختلف قابل دسترسی در :
<http://maslahat.ir/DocLib2/Approved%20Policies/Offered%20General%20Policies.aspx>
۳. قانون برنامه پنجم توسعه قابل دسترسی در :
<http://rc.majlis.ir/fa/law/show/790196>
۴. سند نقشه جامع علمی کشور قابل دسترسی در :
<http://www.iranculture.org/fa/Default.aspx?current=viewDoc¤tID=736>
۵. قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری قابل دسترسی در :
<http://rc.majlis.ir/fa/law/show/133809>
۶. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات قابل دسترسی در :
<http://rc.majlis.ir/fa/law/show/789035>
۷. خردمندنیا، سهیلا و مرتضی براتی. «محورهای پیشنهادی برای بازنگری قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶»، مرکز پژوهش‌های مجلس، دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین، شماره مسلسل ۱۲۷۰۴، ۱۳۹۱.
۸. «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور- بخش پژوهش، فناوری و نوآوری»، مرکز پژوهش‌های مجلس، دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین، شماره مسلسل ۱۴۰۵۷، ۱۳۹۳.

شماره مسلسل: ۱۴۵۳۴

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مروری بر اسناد کلان کشور از منظر سیاست‌های ابلاغی علم و فناوری

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری‌های نو)

تهیه و تدوین: سهیلا خردمندنیا

همکار: مرتضی براتی

مدیر مطالعه: رضا رحمانی (رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی)

متقاضی: کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی

ویراستار تخصصی: پریسا علیزاده

واژه‌های کلیدی:

۱. سیاست‌های کلی علم و فناوری

۲. نقشه جامع علمی کشور

۳. سند چشم‌انداز

۴. دانش‌بنیان

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۸/۲۷